

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2015-05-20
Stockholm

Mål nr
M 559-15

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2014-12-23 i mål nr M 2810-14, se bilaga

KLAGANDE

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

MOTPART

Båtviks Bryggförening

SAKEN

Anläggande av brygga inom strandskyddat område i Åbyfjordens Natura 2000-område på fastigheten X i Lysekils kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom, fastställer Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 7 juli 2014 i ärende nr 535-39794-2013 och 521-41587-2013.

Dok.Id 1208102

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med upphävande av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa länsstyrelsens beslut.

Båtviks Bryggförening (bryggföreningen) har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har uppgett i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Berört strandområde ligger inom en orörd och allemansrättsligt tillgänglig del av vattenområdet i viken. Om kompletteringar invid befintliga bryggor regelmässigt skulle godtas på den grunden att de allmänna intressena är försvagade finns stor risk att strandskyddet urholkas och att de idag fritt tillgängliga stränderna successivt konsumeras. Längs Bohuskusten är exploateringsstrycket särskilt stort och det är därför av stor vikt att strandskyddet säkerställs i områden för det rörliga friluftslivet, men också för att trygga den biologiska mångfalden. Platsen omfattas av Natura 2000-område, riksintresse för naturvården och friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och av särskilda hushållningsbestämmelser för kusten enligt 4 kap. 1–3 §§ miljöbalken. De allmänna intressena är därmed mycket starka. Behovet av båtplats i nu aktuellt fall kan inte anses vara större än vad som gäller generellt för boende utmed Bohuskusten. Mark- och miljödomstolen har gett det enskilda intresset en omotiverat stor tyngd i den avvägning som ska göras.

Redovisat utredningsunderlag av alternativa lokaliseringar kan inte godtas. Exempel på hamnområden som bör ingå i ett utredningsunderlag är Södra respektive Norra hamnen i Lysekils tätort, Valbodalen-Långevik, Tronebacken, Basteviksholmarna, Norra Grundsund, Rixö, Loddebo och Hjalmedal. Alla hamnlägen finns redovisade i Lysekils kommuns översiktsplan och kan nås med bil.

För att strandskyddets syften långsiktigt ska kunna tillgodoses krävs en restriktiv hållning till nya bryggor. Bryggföreningens antagande om att fem promille av kusten i länet skulle tas i anspråk om alla bryggor i lägen jämförbara med Båtevik kompletterades vilar på mycket lösa grunder. Antalet bryggor där det kan finnas anspråk på komplettering är vida större än vad föreningen har uppskattat. Hänsyn måste tas till successiva kompletteringar vid de enskilda brygglägena.

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan även hänvisat till viss skriftlig bevisning.

Bryggföreningen har till stöd för sitt bestridande uppgett i huvudsak följande.

I grunden handlar målet om de fastighetsägare i området som i 40 år haft rätt till småbåtsplats i Båtevik enligt länsstyrelsens villkor då planområdet bildades, men som av olika skäl inte önskat nyttja den förrän nu. Den risk för urholkning av strandskyddets syften som länsstyrelsen framför är obefogad. Alla vikar är unika och det går inte att dra några generella slutsatser av ett beviljande av strandskyddsdispens för just Båtevik. Enligt Statistiska centralbyrån är kustlängden i Västra Götaland 5 616 km. Länsstyrelsens skräckscenariot med kompletteringar invid befintliga bryggor på samtliga ställen jämförbara med Båtevik skulle minska tillgängligheten i teoretisk bemärkelse med ca fem promille och i praktiken inte alls, då bryggor är allemansrättsligt tillgängliga och underlättar för det rörliga friluftslivet.

De alternativa lokaliseringar för båtar för korta dagsutflykter och fritidsfiske som länsstyrelsen framhåller är helt förkastliga ur miljösynpunkt. Sträckan att köra till de av länsstyrelsen föreslagna platserna med bil, kollektivtrafik saknas, är upp till 57 km tur och retur. Ur miljösynpunkt är detta absurt jämfört med en promenad på ca 500 m som bryggföreningens förslag innebär. Länsstyrelsen berövar också med sina förslag boende på de platserna möjlighet att täcka behovet av närliggande framtida båtplatser. Ett behov många vet är stort.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om det finns särskilda skäl för att bevilja strandskyddsdispens för en brygga på fastigheten X och om en sådan dispens kan anses vara förenlig med strandskyddets syften.

Bryggföreningen har sedan tidigare en brygga i den aktuella viken, Båtevik. Den nu ansökta bryggan avses placeras inom strandskyddat område ytterst i viken, utanför de tre befintliga bryggorna. Båtevik ligger inom Åbyfjordens Natura 2000-område, vars främsta syfte är att bevara ett relativt lågexploaterat marint grundområde med omgivande strandängar, som har ett rikt fågelliv och en stor betydelse för fiskproduktionen (lek, yngel och uppväxtområde). Båtevik ligger även inom riksintresseområde för natur- och kulturvärden samt friluftslivet.

Att bryggan ligger inom strandskyddat område innebär att anläggandet av bryggan som utgångspunkt är förbjuden enligt 7 kap. 15 § miljöbalken. Dispens från förbudet kan dock ges om det finns särskilda skäl. Vad som får beaktas som särskilda skäl för dispens anges uttömmande i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Vid prövningen av frågan om strandskyddsdispens kan beviljas ska enligt 7 kap. 25 § miljöbalken hänsyn även tas till enskilda intressen och en inskränkning i enskilds rätt att använda mark eller vatten som grundas på skyddsbestämmelse i kapitlet får inte gå längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses. En dispens måste även enligt 7 kap. 26 § miljöbalken vara förenlig med strandskyddets syften, vilka enligt 7 kap. 13 § andra stycket miljöbalken är att långsiktigt trygga förutsättningar för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten.

När det inledningsvis gäller frågan om området kan anses vara ianspråktaget på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften enligt 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att en brygga anses endast ianspråkta den yta som bryggan upptar i vattnet. De befintliga bryggorna i viken medför således inte att viken ska anses vara ianspråktagen. Någon annan omständighet

som talar för att Båtevik inte skulle vara allemansrättsligt tillgänglig har inte framkommit i målet. Något särskilt skäl för dispens finns således inte på denna grund.

När det därefter gäller frågan om bryggan är en sådan anläggning som för sin funktion måste ligga vid vattnet och behovet inte kan tillgodoses utanför området enligt 7 kap. 18 c § första stycket 3 miljöbalken kan konstateras att en brygga naturligtvis för sin funktion måste ligga vid vattnet. Vad gäller frågan om behovet kan tillgodoses utanför området gör domstolen följande bedömning.

Bryggföreningen har uppgett att befintliga båtplatser inte räcker till alla medlemmar i föreningen och att det finns ett stort behov av närliggande båtplatser samt att alternativa lokaliseringar för båtar för korta dagsutflykter och fritidsfiske saknas. Bryggföreningens enskilda intresse av att anlägga bryggan ska dock vägas mot områdets strandskyddsvärden. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att anläggandet av en brygga på platsen riskerar att försämma de biologiska värden som utgör grund för Natura 2000-området. Mark- och miljööverdomstolen anser, till skillnad mot mark- och miljödomstolen, att det allmänna intresset av att bevara de naturvärden som finns i Båteviken – som har fått ett särskilt skydd genom inrättandet av Natura 2000-området Åbyfjorden – är starkt. Även om bryggan är avsedd för gemensamt nyttjande av flera boende i närområdet, vilket ska beaktas till bryggföreningens fördel, finner Mark- och miljööverdomstolen vid en sammantagen bedömning, att det enskilda intresset av att anlägga en brygga för fritidsändamål inte väger lika tungt som det allmänna intresset av att skydda naturvärdena i området. Bryggföreningens behov av båtplatser måste således anses kunna tillgodoses utanför området. Något särskilt skäl för dispens finns därmed inte heller på denna grund.

När det slutligen gäller frågan om bryggan behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området enligt 7 kap. 18 c § första stycket 4 miljöbalken finner Mark- och miljööverdomstolen att inte heller i förhållande till denna dispensgrund väger bryggföreningens enskilda intresse av att tillhandahålla båtplatser för fritidsändamål, tyngre än det allmänna intresset av att skydda naturvärdena i området. Något särskilt skäl för dispens finns således inte.

Något skäl för dispens på någon annan grund har inte heller framkommit.

Sammanfattningsvis finner Mark- och miljööverdomstolen att särskilda skäl för dispens saknas och att länsstyrelsen därmed har haft fog för sitt beslut att avslå ansökan om strandskyddsdispens och förbjuda anläggandet av bryggan. Mark- och miljödomstolens dom ska därför upphävas och länsstyrelsens beslut fastställas.

Mark- och miljööverdomstolen noterar att behovet av etablering och samordning av båtplatser inom en kommun kan övervägas inom ramen för detaljplaneinstitutet. Kommunen får dock upphäva strandskyddet enligt 7 kap. miljöbalken i en detaljplan endast om det finns särskilda skäl för det och intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset enligt 4 kap. 17 § plan- och bygglagen (2010:900).

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Eywor Helmenius, referent, tekniska rådet Mikael Schultz samt hovrättsrådet Åsa Marklund Andersson.

Föredragande har varit Erica Ehne.

Rättelse/komplettering

Dom, 2014-12-23

Rättelse, 2015-01-07

Beslutat av: rådmannen Göran Stenman

Mark- och miljödomstolen upphäver även länsstyrelsens beslut att förbjuda anläggandet av bryggan.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2014-12-23
meddelat i
Vänersborg

Mål nr M 2810-14

KLAGANDE

Båtviks Bryggförening

MOTPART

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Vänersborg

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut 2014-07-07 och 2014-07-07 i ärende nr 521-41587-2013 och 535-39794-2013, se bilaga 1

SAKEN

Anläggande av brygga inom strandskyddat område i Åbyfjordens Natura 2000-område på fastigheten Lysekil X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen lämnar Båtviks Bryggförening dispens från strandskyddsbestämmelserna för utförande i Båteviken av

- en 3 m bred, 1 m djup och 25 m lång flytbrygga/vågbrytare av betong med tillhörande landfäste och förankringskättingar utanför befintliga bryggor i viken samt
 - en längsgående brygga mellan den således dispensgivna bryggan och den yttersta av de befintliga bryggorna i viken,
- allt i enlighet med domsbilaga 2.

Anläggningen får inte förses med skyltar, möbler eller dylikt som kan verka avhållande på allmänheten.

Lämnad dispens från strandskyddet upphör att gälla om den åtgärd som dispensen avser inte har påbörjats inom två år eller inte har avslutats inom fem år från den dag då dispensbeslutet vann laga kraft

Dok.Id 282041

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se	0521-27 02 30	måndag – fredag 08:00-16:00 -

BAKGRUND

Fastigheten Lysekil X är belägen vid Båteviken i Lysekils kommun. I Båteviken finns tre befintliga bryggor varav en tillhör Båtviks Bryggförening. Båtviks Bryggförening ansökte vid Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) om dispens från strandskyddsbestämmelserna för att anlägga ytterligare en brygga på Lysekil X. Bryggan skulle enligt ansökan anläggas som en flyt-brygga/vågbrytare av betong med tillhörande landfäste, förankringskättingar samt spångbrygga och vara tre meter bred, en meter djup och 25 meter lång samt anläggas utanför de befintliga bryggorna. Länsstyrelsen beslutade den 7 juli 2014 att avslå ansökan med hänvisning till att det inte förelåg särskilda skäl för strandskydds-dispens.

YRKANDEN M.M.

Båtviks Bryggförening har yrkat att mark- och miljödomstolen ska bevilja strand-skyddsdispens för ansökt brygga på Lysekil X.

Länsstyrelsen har bestritt ändring av sitt beslut.

Båtviks Bryggförening till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Båtviks Bryggförenings brygga anlades år 1979 och byggdes om år 1990. Föreningen har idag 31 betalande medlemmar och 25 båtplatser. Medlemmarna i föreningen samsas om de båtplatser som finns tillgängliga. För närvarande står föreningen inför ett generationsskifte då det finns fler medlemmar än båtplatser.

Särskilda skäl för strandskyddsdispens

Särskilda skäl för dispens föreligger enligt 7 kap. 18 c § p. 1, 3 och 4 miljöbalken (1998:808) med hänsyn till följande omständigheter.

p. 1 – Södra sidan av Båteviken är ianspråktaget då det sedan mer än 40 år tillbaka utgör en etablerad småbåtshamn.

p. 3 – Den planerade bryggan ska placeras invid befintliga bryggor. Varje vik är unik och det finns många skäl till varför just den angivna platsen är lämplig för anläggandet av en brygga.

p. 4 – Utvidgningen av verksamheten kan inte ske på någon annan plats på grund av tekniska, miljömässiga och estetiska skäl samt på grund av att det saknas alternativa bryggor. En förlängning av en befintlig brygga är inte lämplig ur säkerhetssynpunkt då bryggan i fråga skulle komma för långt ut i oskyddat vatten. Alternativt skulle bryggan bytas ut mot en större betongbrygga som skulle gå djupare och få större miljöpåverkan. En förlängning av den befintliga bryggan kräver muddring samt hindrar utflödet av vatten från den bäck som rinner ut i Båtevik. Det är inte lämpligt att förlänga bryggan på grund av att det är grunt och uppslammat på botten. En förlängd brygga skulle inte se tilltalande ut då den skulle bli dubbelt så lång som övriga bryggor i viken. Vidare är det rimligt att samtliga fastigheter i området, även de som har tillkommit på senare år, får båtplats i Båtevik. I synnerhet då kravet på båtplats tidigare uppställdes som ett villkor från länsstyrelsen för godkännande av planområdet. Det saknas alternativa och miljömässigt hållbara båtplatser i de intilliggande vikarna som till exempel Fågelviken. Andra näraliggande vikar är oexploaterade, otillgängliga och olämpliga för småbåtshamnar. Båtviks Bryggförening har fört samtal med näraliggande föreningar angående bland annat hyra av båtplatser, men det har inte varit möjligt att tillgå extra båtplatser på detta vis. Inte heller finns det planer på att bygga nya bryggor i närheten.

Bryggan motverkar inte strandskyddets syften

Länsstyrelsen har inte beaktat omständigheterna i det aktuella fallet utan generaliserat grovt i sitt beslutsfattande. Bryggan motverkar inte strandskyddets syften. Djur- och växtlivet påverkas inte på ett oacceptabelt sätt då vattendjupet om 7 meter förväntas ge ringa påverkan på strömmarna. Bryggans begränsade storlek och placering innebär att dess påverkan på miljön och bottenfaunan blir ytterst ringa. Under alla förhållanden kan den inte antas medföra någon betydande miljöpåverkan. På grund av dess närhet till Kuststigen ger den föreslagna platsen intryck av att den enskilde har rätt till tillträde. Allmänhetens tillgång till området kommer inte att försämrats varken på kort eller på lång sikt. Tillgängligheten till området tryggas långsiktigt genom att allmänheten ges utökade möjligheter till exempel spöfiske från bryggan. Dessutom förbättras möjligheterna att vandra på Kuststigen som är ett svårtillgängligt och bergigt område.

Övrigt

Även om den föreslagna platsen ligger inom Åbyfjordens Natura 2000-område är det viktigt att beakta platsens förutsättningar och möjligheter. Länsstyrelsen har inte tagit tillräcklig hänsyn till platsens beskaffenhet. Länsstyrelsen har i sitt beslut hänvisat till en ny översiktsplan för Åbyfjorden. Mot bakgrund av att denna översiktsplan har utsatts för stor kritik och håller på att omarbetas bör den inte användas som underlag för länsstyrelsens beslut. Det förefaller ytterst tveksamt att länsstyrelsen, utan att ha besökt området eller inhämtat mer omfattande information om eventuella konsekvenser för miljön, har beslutat att avslå ansökan.

Länsstyrelsen har till stöd för sitt bestridande anfört i huvudsak följande.

Särskilda skäl för dispens

p. 1 – I dagsläget kan allmänheten röra sig fritt inom det område som ansökan avser. Faktum att det finns befintliga bryggor innebär inte att området är ianspråktaget i sin helhet. Området är inte ianspråktaget på ett sådant sätt att det saknar betydelse för strandskyddets syfte. Det föreligger inte särskilda skäl att meddela dispens på denna grund.

p. 3 och 4 – Länsstyrelsen finner att det inte är tillfredsställande utrett huruvida det finns ett behov av bryggan som inte kan tillgodoses utanför det område som ansökan avser.

Mark- och miljödomstolen har den 18 november 2014 hållit sammanträde och syn i målet.

DOMSKÄL

Som länsstyrelsen anfört ligger ansökt brygga i ett område med flera områdesskydd samt ska möjligheten att lämna strandskyddsdispens tillämpas restriktivt. Även i ett område som det aktuella kan emellertid strandskyddsdispens undantagsvis lämnas.

Båteviken är en liten vik, ungefär 250 m djup. Vikens norra sida saknar idag anläggningar eller anordningar. Förr har emellertid här funnits en anläggning för utlastning av sten, från vilken vissa rester kvarstår. På den södra sidan finns tre 20 – 30 m långa bryggor som såvitt framkommit samtliga är lagliga. Båtviks Bryggförening äger den inre av bryggorna. De två yttre bryggorna ägs av en annan förening. Bryggorna är starkt påverkade av den förhärskande västliga vinden och utsidan på den yttersta bryggan kan idag i princip inte användas för angöring. Ansökt brygga/vågbrytare skulle därför tillföra båtplatser även på denna befintliga brygga.

Det finns ingen självklar rätt till båtplats för boende vid Bohuskusten. Efterfrågan på båtplatser är dock stor och ett bifall till ansökan skulle medföra ett av många välkommet tillskott av båtplatser. De nya båtplatserna skulle dessutom tillkomma på en plats där det redan finns en mindre hamn och således vara i linje med samhällets strävan att koncentrera tillgängliga båtplatser till ett begränsat antal större anläggningar.

Som anförts ovan finns idag tre bryggor på Båtevikens södra sida. Den yttersta bryggan ligger ungefär 80 m in i viken. Området utanför befintliga bryggor är opåverkat av mänsklig verksamhet. Mot denna bakgrund delar mark- och miljödomstolen länsstyrelsens bedömning att berört område inte har tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften.

Ansökan syftar till en utvidgning av befintlig hamnanläggning. Om anläggningen ska utvidgas finns det knappast någon annan lämplig plats härför. Vidare måste självklart bryggan för sin funktion ligga vid vattnet. Särskilda skäl enligt 7 kap. 18c § p 3 och 4 får således anses föreligga. Detta medför dock inte automatiskt att tillräckliga skäl för dispens föreligger. För dispens krävs dessutom att en dispens är

förenlig med strandskyddets syften (7 kap. 26 § miljöbalken). Sistnämnda bestämmelse medför att dispens på angivna skäl regelmässigt nekas för bryggor. I detta fall kan emellertid konstateras att de allmänna intressena är tämligen svaga och att Båtviks Bryggförening visat att det föreligger ett behov av ytterligare båtplatser. Båtevikens södra sida är ianspråktagen till större delen och det saknas anledning anta att en tillkommande brygga skulle ha någon märkbar påverkan på allemansrätten eller det biologiska livet. Ett utförande av den långsgående bryggan skulle dessutom vara till fördel för vandringsleden Kuststigen som just på denna plats har en svårbemästrad passage. Sammantaget får därför anses att utförande av en fjärde brygga inte kan anses oförenligt med strandskyddets syften. Vid sådana förhållanden och då de enskilda intressena i detta fall får anses väga tyngre än de allmänna intressena bör ansökt strandskyddsdispens kunna meddelas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 13 januari 2015.

Göran Stenman

Roger Ödmark

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Göran Stenman, ordförande, och tekniska rådet Roger Ödmark. Föredragande har varit beredningsjuristen Frances Voon.